

Socialiter

Vrienden van het Gymnasium Haganum

Nummer 33
mei 2019

Inhoud

Van de praeses.....	4
Interview met de rector (Conny Elderhorst, e.e. 1975).....	6
Praeses in het jaar 1949 (H.L. Zuidema 1949)	9
Geen voetbalbenen (Erik Bierman e.e. 1952).....	12
Wat is perfectie? (Faye Driebergen, klas 6).....	15
Fotohoek (Kees van der Vlis e.e. 1980)	18
Uit Haganum commemoratum	20
Chinees leren (Romilos Tsesselis e.e. 1980)	25
Letter from abroad (Han Kruysse e.e. 1958)	29
Wat kunnen we zelf doen? (Daniëlla Gidalý e.e. 1993).....	33
Mortui	36
Socialiter (L. Spanjaard)	37
Colofon	38

Van de praeses

Conny Elderhorst (e.e. 1975)

Tempora mutantur, et nos illis

Met gepaste trots, maar eigenlijk met een behoorlijke dosis trots presenteer ik nummer 33 van ons verenigingsblad Socialiter.

In de eerste plaats gaat een bijzonder dankwoord uit naar de heer R. Weerheym (e.e.1965) voor zijn riant financiële bijdrage.

In 2018 heeft het jaarfeest dat voor de tweede keer was gepland geen doorgang kunnen vinden door gebrek aan belangstelling. Dat heeft het bestuur doen besluiten een enquête onder de leden te houden om te achterhalen welke wensen en verwachtingen zij van het lidmaatschap hebben.

De respons op de enquête bedroeg ruim 13%. De verbinding met de school, een verhoogde frequentie van het verenigingsblad en een reünie op de school kwamen prominent als wensen naar voren.

Het bestuur geeft graag gehoor aan de wens twee een maal per jaar ons verenigingsblad uit te brengen. Dit betekent dat u nummer 34 van Socialiter in de herfst tegemoet kunt zien.

In het interview met de rectrix leest u welke ontwikkelingen rond de school en het onderwijs het vermelden waard zijn.

De bijdrage van leerling Faye Driebergen 'Wat is Perfectie' is een waardevolle uitnodiging tot reflectie over dit onderwerp.

In het voorjaar van 1949, nu precies zeventig jaar geleden, verscheen nummer 19 van Hereditas Gymnasii, de voorloper van Socialiter. De praeses deed in zijn voorwoord het volgende beroep op de leden: 'Zonder nu te vervallen in een bedelpartij om "copy", zouden wij U er gaarne toch nog eens op wijzen dat dit blad, in tegenstelling met commerciële periodieken, niet levensvatbaar is zonder Uw medewerking, die U ons zeker niet zult willen onthouden, als Uw tijd het maar enigszins toelaat.'

Woorden van zeventig jaar geleden, maar het is goed voorstelbaar dat ik binnen afzienbare

tijd dit beroep herhaal als “copy” verzameld moet worden voor nummer 34 van Socialiter.

Het Haganum en daarmee ook Socialiter kent een rijke traditie die duidelijk naar voren komt in de bijdragen van oud-leerlingen die in 1952 eindexamen deden. Een aantal van hen heeft herinneringen op papier gezet die in een bundel zijn opgenomen. Deze bundel bevindt zich in het Gemeentearchief van Den Haag. U kunt de herinneringen getiteld ‘Geen voetbalbenen’, van onze oud-rector Erik Bierman lezen evenals de bijdrage van Annemarie Heyligers, gevolgd door een kleine greep uit deze bundel.

De rubriek ‘Letters from abroad’ is goed gevuld met een bijdrage van Romil Tsesmelis die zijn verblijf in China toelicht en Han Kruysse die zestig jaar in Zwitserland woont.

In het artikel van Daniëlla Gidaly (e.e.1973) leest u hoe de kennis, ervaring en het netwerk van hoogopgeleiden ingezet kan worden om kinderen van laagopgeleide ouders een belangrijk en in wezen noodzakelijk duwtje in de rug te geven.

Kees van der Vlis (e.e.1980) belicht het fotoboek van Socialiter dat sinds 2017 wordt opgebouwd met foto’s van de vereniging, de school en het schoolleven door de jaren heen. Inmiddels bestaat het fotoboek uit bijna 500 foto’s. *Tempora mutantur, et nos illis?*

Bestuur BVHG 1976

Interview met Hanneke ten Hove – Lugtenburg

Conny Elderhorst, 22 maart 2019

Rond Pasen komt nr. 33 van ons verenigingsblad Socialiter uit. Conny noemt welke artikelen in dit nummer staan en prijst de bijdrage van Faye Driebergen. Faye zit nu in de 6e klas. De oud-leerlingen willen graag op de hoogte blijven van de ontwikkelingen omdat zij zich verbonden voelen met de school. Zij vinden dat de rector erg belangrijk is voor het gezicht van de school.

Welke ontwikkelingen en activiteiten zijn vermeldenswaardig?

Na de meivakantie zal het toneelstuk Romeo en Julia worden opgevoerd. Peter Rijn, docent drama, heeft de wens geuit dat hierbij oud-leerlingen worden betrokken die een instrument bespelen. Ik heb hem beloofd dit met Socialiter te bespreken. Peter wil graag van elke generatie mensen op het podium hebben die aan het slot met hun instrument een finale verzorgen. Peter zal dit met Socialiter afstemmen.

Op 28 mei geeft een medewerker van Unesco een lezing.

Er zal op 17 en 18 juni in plaats van de Dies een operaproject plaatsvinden. Het gaat niet om een echte opera, maar het heet de Operamakers van de stichting Vocal Statement die op scholen dergelijke grote projecten begeleidt. Deze stichting heeft een Europese cultuurprijs gekregen.

Het is heel fijn dat zij het Haganum hebben uitgekozen, want de stichting krijgt tientallen

aanvragen waar zij niet op in kan gaan. Het zijn professionele operazangers en muzikanten die op school twee dagen komen oefenen. De leerlingen hebben geen voorbereiding gedaan en gaan vijf kwartier in groepen van 30 (samengesteld uit alle klassen) zingen en daarna vijf kwartier in groepen van 60. Het plezier van het zingen staat centraal en niet de kwaliteit van de uitvoering.

Op de tweede dag gaan de leerlingen weer vijf kwartier zingen in groepen van 30 en dan worden het groepen van 90 en vindt de uitvoering plaats van een kwartier. De Operamakers nemen hun eigen band mee. Het is de bedoeling dat een aantal leerlingen een statement doet onder begeleiding van muziek. Operamakers komt dus in plaats van de Dies. De Dies moet saamhorigheid uitstralen en dit is een mooi project om saamhorigheid te benadrukken.

Het is een zorg dat Piet Raphaël aan het einde van dit schooljaar gaat vertrekken. Dat betekent dat het schoolorkest geen dirigent meer heeft en ook dat de school musicalloos is. Dit is een groot gemis voor de school en er wordt naarstig gezocht naar een opvolger.

Wat vind je bijzonder aan het Haganum?

De diversiteit vind ik bijzonder aan onze school en ook de manier waarop wij met elkaar omgaan.

Het Haganum staat midden in Den Haag en is dan ook een afspiegeling van de stad in alle opzichten. Dat is heel waardevol, maar dat

betekent ook dat het niet altijd gemakkelijk is, omdat de wereldproblematiek hier ook binnen komt. Je moet als school een manier vinden om daarmee om te gaan. Wij mogen heel blij zijn dat wij deze diversiteit hebben. De leerlingen leren heel veel van elkaar. Wij kunnen nog steeds vrijwel elk onderwerp bespreekbaar maken en ook als het gaat om moeilijke onderwerpen. Dat gaat echter niet zomaar. Je moet van tevoren bedenken hoe je zo'n onderwerp aanpakt. Zeker als het om aanslagen gaat, zoals de recente aanslag in Nieuw-Zeeland en die in Utrecht deze week.

Hoe zie je de toekomst van het categoriaal gymnasium?

Dat is best spannend. Veel zal afhangen van de standpunten van het nieuwe curriculum dat in juni door de Kamer behandeld zou moeten worden. De positie van de klassieke talen is daarbij een spannende. Wij weten niet precies welke kant het opgaat. Klassieke talen maken een belangrijk deel uit van ons curriculum. Ik wil voorkomen dat we de wensen van de samenleving missen om dan achteraf te moeten constateren dat wij een bepaalde ontwikkeling hebben veronachtzaamd en dat we opeens geen aanmeldingen meer krijgen en ons afvragen hoe dat kan. Het gaat niet gebeuren dat we geen aanmeldingen krijgen, maar ze staan niet in rijen dik voor onze deur en in de afgelopen vier jaar ook niet. Wij gaan een nieuwe website bouwen en PR inzetten om in ieder geval voor onszelf het idee te hebben dat we uitstralen wie we zijn.

In Den Haag en ook landelijk zie ik de

opkomst van de internationale scholen. Het is een ontwikkeling die we moeten volgen en ons niet laten verrassen door deze nieuwe ontwikkelingen.

Hoe denk je over het verschijnsel pre-gymnasium?

Los van het gymnasium daarin, zie ik dat heel veel middelbare scholen doen aan een pre-school. Ik vind dat een onzinnige ontwikkeling. Voor een groot deel komt het neer op het ronselen van leerlingen. Het legt een enorme claim op de formatie en budget en ik vind dat je dat beter kunt besteden aan goed onderwijs. Ik vind het ook zorgelijk dat basisscholen kennelijk een groep blijkbaar niet meer gemotiveerd kunnen houden zonder dat ze de leerlingen een dagdeel of een dag in de week naar middelbare scholen sturen. Ik begrijp dat er een groep leerlingen is voor wie de stof van de basisschool eerder is afgerond. Het verschijnsel doet zich voor dat steeds jongere leerlingen naar middelbare scholen komen omdat ze een klas overslaan op de basisschool. Ik begrijp dat dit op zo'n moment beter is voor een leerling, maar wij vinden de sociale ontwikkeling van een leerling minstens evenzo belangrijk. Wij willen zeker geen vijfjarig gymnasium en dat hangt een beetje samen met het pre-gymnasium. Ik vind dat als een basisschool acht jaar duurt het hun taak is om acht jaar leerlingen gemotiveerd bezig te houden en als een VWO zes jaar duurt, dan is het onze taak om zes jaar lang genoeg te bieden aan de leerlingen, want het gaat niet alleen het cognitieve deel maar ook de

persoonsvorming. Wat schiet de maatschappij ermee op en wat schiet de leerling ermee op om in vijf jaar het VWO te doorlopen? Ik weet dat een heel groot deel van de leerlingen hier op school dat best kan, maar wat schieten ze ermee op? Die periode moet niet worden versneld. Ik denk dat wij als school genoeg te bieden moeten hebben om zes jaar lang iemand te laten groeien.

Kun je prioriteiten aangeven?

Prioriteit nummer 1 is het beperken van de uitstroom. De uitstroom mag niet te groot zijn. Dat is een zorg.

Een prioriteit is nu ook om de ICT ontwikkeling goed vorm te geven op school. Het gaat om ICT als ondersteuning en niet als doel op zich. Wij gaan volgend jaar beginnen met het laten aanschaffen van chromebooks door leerlingen zodat in enkele jaren de hele school zijn eigen chromebook heeft.

Nu hebben we al heel veel laptops en chromebooks in de school. De volgende stap is dat leerlingen zelf zo'n apparaat meebrengen. Chromebooks kosten ongeveer € 300 en we gaan volgend jaar een grote stimuleringsbijdrage geven aan ouders zodat elke ouder een chromebook kan betalen. Ons doel is om docenten zich gemakkelijk te laten bewegen in een ICT-omgeving. Wij vinden ICT belangrijk omdat je leerlingen beter kunt volgen met ICT. Er wordt weleens naar onze onderwijsvisie gevraagd met betrekking tot ICT, maar die verandert niet. Wij zien dat onze docenten - de

een meer dan de ander - behoefte hebben aan de inzet van ICT en wij sluiten daarop aan.

Voorts gaan we volgend jaar een goed programma opzetten voor wat burgerschap wordt genoemd, maar wij vinden dat dit eigenlijk persoonsvorming zou moeten heten. De grootste persoonlijke vorming vindt overigens hier op school dagelijks plaats door met elkaar om te gaan. Wij hebben leerlingen uit alle gedeeltes en hoeken van Den Haag en daar kan geen programma tegenop.

Burgerschap wordt heel breed genomen; er valt van alles onder. Wij kunnen er ook de Romereis en alle reizen onder laten vallen. Ik vind dat burgerschap in alle lessen een plek zou moeten hebben en niet als apart vak. We gaan er dan zeker geen apart vak van maken. Van overheidswege wordt van ons verlangd dat wij kunnen aangeven wat wij doen aan burgerschapsvorming, dus dat moeten wij beter in kaart brengen. Ik vind dat daarin ook evenwicht moet zijn. Als school zouden wij een grotere bijdrage kunnen leveren aan de maatschappij. Nu gaat het vooral om nemen. De school zou kunnen bijdragen door mee te doen in projecten, door bv. met Kerst een eigen Kerstweek te hebben, of misschien de verzorgingshuizen in de buurt iets te bieden, of door taalmaatje te worden voor vluchtelingen. Als gymnasium moet je er wel alert op zijn om niet een houding aan te nemen van 'wij gaan jullie helpen'. Het moet wel op basis van gelijkwaardigheid.

Hereditas Gymnasii

No 19

19 Voorjaar 49

April 1949

Het schitterende voorjaarsweer, dat ons aan het einde van Maart ten deel viel, heeft overal een snelle uitbloei van de natuur teweeggebracht. Maar niet alleen fleur en bloemen heeft het gebracht; ook een vertraging in het verschijnen van Hereditas was het gevolg. Nu hoop ik niet, dat U zult vragen: "hoe dan?", want op die vraag weet ik het antwoord niet te geven. Ik denk dat het die ondefinieerbare invloed van het voorjaar is, die sfeer die je doet verlangen naar mestgeur in plaats van naar "hoofdartikeljes"; naar liefde (?) in plaats van de ellende van oninbare lidmaatschapskwitanties. Hebt Uw naasten lief, waarde lezer (over liefde gesproken), en daarom: ook deze nalatigheid wordt U vergeven. Dat wil zeggen, voor zolang de lentestemming duurt. Wanneer April ons weer hagelbuien bezorgt dan maakt zich weer die grimmige stemming meester van de quaestor, die U een postbode thuisbrengt, Tussen twee haakjes: is het U al eens opgevallen dat in Hereditas steeds de quaestor ten tonele wordt gevoerd wanneer het over geld gaat? Deze goede functionaris weet van die ensceneringen zelf niets en hij protesteert dan ook steeds hartelijk. Maar deze totalitaire handelswijze heeft een goede reden. Wanneer het woord "geld" bij "Socialiter" ter sprake komt (en 't is meestal alleen het woord geld, aangezien de materialisatie van dat woord nogal eens ontbreekt)

dan trekt het gehele bestuur zich terug in de vesting: "Daar staan wij boven. Daar weten wij niets van. Daar ben jij toch voor."

Wat vindt U van het uiterlijk van de vorige Hereditas? Wij maakten enige ruzie met de stencelaar (of is het stencilist?) over de kopjes. Deze maand kunt U zelf beoordelen wie gelijk had bij deze strijd.

Overigens spraken wij iemand die nog nimmer ontdekte, dat er een inhoudsopgave op de omslag stond. Als die U ook nog opviel, kijk dan eens gauw. De redactie leeft zich daarin.....

..... staan voelen. Het is immers onjuist gebleken om van de leden van "Socialiter" te vragen dat zij een groot deel van hun vaak kostbare tijd schenken aan de vereniging. Dat dit echter niet betekent, dat uw belangstelling taant bleek en zal blijken – naar wij hopen – uit uw trouw aan "Socialiter" U zult bemerkt hebben dat, in tegenstelling met het eerste jaar, in het tweede jaar weinig van Uw tijd is gevraagd door ons. En nu wel misschien té weinig. Wij hopen dat U erop zult vertrouwen dat uit onze ervaringen de basis zal ontstaan, waarop het programma van het derde jaar wordt opgebouwd.

Verder zal het U, naar wij hopen, niet zijn ontgaan dat we in de opzet van “Hereditas Gymnasiai”, zowel uiterlijk als innerlijk, enige veranderingen ten gunste hebben gekregen, dat “ten gunste” is geen eigenwaan, maar deze mening wordt gedragen door Uw reacties. Vanzelfsprekend zal op deze weg, die ons door de huidige redactie is bereid, naar ons beste vermogen worden voortgegaan. Zonder nu te vervallen in een bedelpartij om “copy”, zouden wij U er gaarne toch nog eens op wijzen dat dit blad, in tegenstelling met commerciële periodieken, niet levensvatbaar is zonder Uw medewerking, die U ons zeker niet zult willen onthouden, als Uw tijd het maar enigszins toelaat.

Wanneer wij trachten de fouten van de eerste jaren nog nader omschrijven, dan doet zich dadelijk de conclusie voor dat de “juiste toon” nog niet werd gevonden. Het zij verre van ons te suggereren dat die goede toon nu wel werd bereikt, maar misschien zijn we erin geslaagd de minder aangename indruk die in het begin van de werkzaamheid van “Socialiter” werd gemaakt, enigszins weg te werken. Wanneer U dit kunt onderschrijven, dan zijn wij al meer dan tevreden.

Een heel belangrijk punt dat aan het bestuur in het volgende verenigingsjaar ter bestudering zal worden voorgelegd, is de organisatie van die, ogenschijnlijk onbelangrijke kleinigheden, die een belangrijk invloed kunnen uitoefenen op de algemene indruk die de vereniging naar buiten maakt. Het betreft hier enkele administratiefouten, in de afgelopen jaren gemaakt, het niet nakomen van bepalingen

en beloften ten aanzien van reglementen, lidmaatschapskaarten e.d.

Wij verwachten dat de ledenvergadering in October a.s. aanleiding zal vinden tot nadere bestudering van het huishoudelijk reglement en dat een daartoe strekkende opdracht zal worden gegeven.

Er is één taak als lid van “Socialiter”, waarvan wij U niet zullen kunnen ontlasten. En dat is de verbreiding van bekendheid met “Socialiter” onder Uw kennissen. Deze taak zal U echter gemakkelijker zijn, wanneer wij erin slagen, het vertrouwen in en de waardering voor “Socialiter” verder te vergroten.

De inhoud van dit artikeltje hoort in feite gedeeltelijk thuis in de laatste “Hereditas Gymnasiai” van het jaar en gedeeltelijk in het eerste nummer van het verenigingsjaar. Het is echter met een bepaalde bedoeling, dat wij thans Uw aandacht vragen voor dit alles.

Het bestuur dat tot nog toe verantwoordelijk is geweest voor de leiding van de vereniging, is in de loop van de tijd deerlijk gehavend in zijn samenstelling, door een toenemende aandrang op de leden, uitgeoefend door hun gezins- en maatschappelijk leven. Het is ons wel gebleken dat het werk, dat zich onvermijdelijk voordoet, het beste gedaan kan worden door jongere leden die nog niet in die mate door de maatschappij worden opgeëist als de ouderen onder ons. Het zal nu over enige maanden noodzakelijk blijken een groot deel van het bestuur en redactie te vervangen, daar van het huidige bestuur, dat geheel zal aftreden, slechts

enkele leden zich herkiesbaar zullen stellen. Wij doen nu een dringend beroep op ons jongere leden om een gedeelte van hun vrije tijd beschikbaar te stellen voor "Socialiter" en een even dringend beroep op de ouderen onder U, om de jongeren met raad bij te staan. Helaas moeten wij uit ervaring de beperkende bepaling stellen dat de leden van het dagelijks bestuur (dus het "werkende" bestuur) in Den

Haag woonachtig moeten zijn.

Wij zijn sinds 1946 minder gesteld geraakt op enquêteformulieren en zien er dus van af een dergelijk formulier aan U voor te leggen. Maar niettemin verwachten wij, dat dit U niet zal weerhouden Uw medewerking schriftelijk of mondeling aan ons toe te zeggen.

praeses H.L. Zuidema

Geen voetbalbenen

Gerard Bierman

In 1933 werd ik geboren in Amersfoort als het vijfde kind van de familie Bierman. Ik had één zuster en drie broers. Mijn jongste broers, een tweeling, waren 16 jaar ouder dan ik. Een echt nakomertje dus. Het verhaal gaat dat ik werd geboren op het moment dat mijn moeder tijdens een bridgewedstrijd dummy was. Toen de broers die zondagochtend vroeg thuiskwamen na een schoolfeest en mij wat nader bekeken, ontlokte dat de oudste de opmerking: "hij heeft geen voetbalbenen". Mijn vader – 57 jaar bij mijn geboorte – had vele Indische jaren bij de 'Koninklijke' doorgebracht en genoot al jaren van zijn pensioen. Door de beurskrach van 1929 was het leven van mijn ouders niet meer zo stralend als vóór die tijd toen zij zich per auto konden verplaatsen, als tenminste de mist het niet noodzakelijk maakte dat mijn moeder voor de auto uit

moest lopen om te kunnen zien hoe de weg over de Leuserheide verder ging.

Ook hun jongste kind wilden mijn ouders de mogelijkheden geven zoals de andere kinderen hadden gehad. Mijn vader was dan ook blij dat hij zijn pensioen kon aanvullen met de inkomsten uit het directeurschap van de Perlak petroleum maatschappij, een maatschappij die een gebied in Oost-Java in bezit had waarvan Shell de concessie bezat om olie te winnen. Eigenlijk een papieren directeur. Toch hield het in dat wij in april 1940 naar Den Haag verhuisden en een huis vonden in de Van Hogenhoucklaan, recht tegenover de voetbalvelden van HVV. Ik werd leerling van de schoolvereniging Wolters, toen nog geheten Instituut Wolters. In de vierde klas was het gewoonte dat alle jongens van

Wolters kennis maakten met de voetbalsport. Zodoende kwam ik bij de pupillen van HVV en wel in het elftal E. Wij moesten op zondagmorgen tegen A, 8 of andere elftallen een partijtje spelen. Al spoedig bleek dat mijn oudste broer bij mijn geboorte gelijk had gehad. Het gehele elftal E stelde niet veel voor maar ergens in de achterhoede bracht ik er al helemaal weinig van terecht. Gevolg was dat enige grotere jongens mij dreigden dat ik als ik niet beter speelde in de winter onder de koude douche gezet zou worden of (wat me ook heel onaangenaam leek) in de zomer onder de bloedhete douche. Mijn sportcarrière eindigde na deze uitlatingen.

Inmiddels kwam de verordening van de bezetter dat het Benoordenhout ontruimd moest worden zodat zowel de school als ook mijn ouders en ik elders een onderkomen moesten zoeken. De school kwam terecht in een herenhuis in de Surinamestraat; wij vonden een verdieping bij een tante in de Zonnebloemstraat. Dit hield in dat ik elke dag met de tram, lijn 3 en lijn 7, naar school ging. Hierbij passeerde ik dagelijks het gebouw van het Eerste Stedelijk Gymnasium aan de Laan van Meerdervoort, wat mijn interesse in wat achter die poort lag opriep. Vrij snel na dolle dinsdag reed de tram niet meer. Maar gelukkig had ik nog rolschaatsen zodat ik over het asfalt van de Laan van Meerdervoort naar school zoefde. Ik kende alle vervelende stukjes waar stenen lagen, zoals bij het oversteken van de Suez- en Conradkade en bij het begin van de Javastraat. Het eerste paar rolschaatsen dat al gauw kapot was, werd door een ander

vervangen, maar na enige tijd was ook deze wijze van vervoer voorbij. De lessen stopten. In de Hongerwinter had ik éénmaal in de week privéles van mijn onderwijzer die dichtbij de bloemenbuurt woonde.

Van de nieuwe vriendjes die ik in de Zonnebloemstraat kreeg, gingen er twee in september 1944 naar het gymnasium aan de Laan van Meerdervoort. Ze kwamen met enthousiaste verhalen. Door de koude werden ook daar de lessen in de loop van november 1944 gestaakt. De eersteklassers moesten elke maandagmorgen op school komen en kregen dan taken voor de rest van de week. Voorlopig was het voor mij nog niet zover. Eerst kwam nog de Hongerwinter met de dagelijkse gang naar de gaarkeuken en daarna de bevrijding voorafgegaan door de Zweedse voedseldropping op het sportveld voor ons huis, het Stokroosveld. 's Avonds gingen mijn ouders en ik hossend langs de Laan van Meerdervoort tot het Valkenboschplein. Daar werd geschoten waarop we vlug weer terug gingen. Het was nog geenszins veilig. Zo ging dat in de eerste dagen van mei 1945.

Toen de situatie wat genormaliseerd was verhuisden we terug naar het Benoordenhout en kreeg ik les in de kleedkamers en kantine van de tennisclub WW aan de Van Hogenhoucklaan. Het schoolgebouw was nog bezet door militairen. Mijn ouders vonden dat ik nog een zevende klas op de lagere school moest doen, hoewel ik nog één van de weinigen was die regelmatig onderricht had gekregen. Toen het moment naderde dat er

voor een school voor voortgezet onderwijs gekozen moest worden, wilde mijn vader mij op een mulo opgeven. Dat kwam omdat de middelbare schoolperiode van mijn zuster en mijn broers niet erg florissant was gepasseerd. Zuster gestrand in de vijfde klas gymnasium in Amersfoort en de broers op de hbs. Niemand had een diploma (twee van mijn broers zouden het diploma overigens later nog halen). Dus kon Erik maar beter eerst naar de mulo gaan. Mijn moeder voorkwam dat door te wijzen op mijn belangstelling in het leren en (in schrille tegenstelling tot mijn broers) mijn afkeer van het voetbal en andere sporten. Het zou beter zijn mij toelatingsexamen te laten doen voor een lyceum of een gymnasium. Mijn klasgenoten deden bijna allemaal examen voor het VCL, dus was het logisch dat ik dat ook deed. Het gerucht ging dat dit examen makkelijker was dan dat voor het gymnasium, bovendien was het een paar weken eerder. In mijn herinnering slaagde ik zonder veel problemen. Vervolgens werd ik aangemeld op het Stedelijk Gymnasium, de school waar ik goede verhalen over had gehoord en waar sport in tegenstelling tot bij het VCL geen grote rol speelde.

Zo begon ik dan in september 1946 in de eerste klas IB en mocht dus nu elke dag het poortje door waar ik al zoveel keren was langs gekomen. Er waren drie eerste klassen met totaal, denk ik, ongeveer 70 leerlingen. Maar voorlopig had je genoeg aan jezelf in je eigen klas. Ik was niet al te vlot en zeer onopvallend. Direct na school naar huis, behalve maandag

(die dag hadden alle eerste klassen na het vijfde uur vrij). Dan ging ik richting Vlierboomstraat waar ik al een paar jaar pianoles had. Op de muziekavonden op school hadden we, herinner ik me, wedstrijden wie het mooist een bepaald tevoren opgegeven muziekstuk kon spelen. Ik heb één of twee keer meegedaan met als jury op het balkon o.a. de heer Brans. In dat eerste jaar hadden we één leraar die geen orde kon houden, de heer Van der Waag voor wiskunde. Ik herinner mij Anne Bijlsma (de later zeer bekende violoncellist Anner Bijlsma) die tijdens een proefwerk uitriep: uit som 1 komt `Houd je mond` was alles wat Van der Waag zei. Het volgende jaar was Boneschanscher onze wiskundeleraar. Volgens mij heb ik nooit een vooraanstaande rol gespeeld, alleen een paar keer kleine rolletjes in de jaarlijkse toneelstukken onder leiding van de heer De Voogd, waarin verschillende andere klas- en jaargenoten hoofdrollen vervulden. Verder heb ik gezongen in het koor van de heer Damsteegt en was ik actief bij het schaken en het pingpongtoernooi in de kerstvakanties.

Het verbaast me dat ik vele jaren later na een spontane sollicitatie uitverkoren werd om het gymnasium als rector te mogen leiden. De eerste niet-classicus en de eerste niet gepromoveerde rector. Misschien hebben de leraar Van den Brandhof en de oud-1eerling, lid van de oudercommissie, Edward van Raamsdonk, daar toch een sturende rol in gespeeld. Ik denk met veel goede herinneringen terug aan de periodes 1946 – 1952 en 1967 – 1993.

Wat is perfectie?

Faye Dribergen klas 6

Geluk is de ultieme intrinsieke waarde, het is het optimale einddoel wat iedereen wil bereiken. De laatste jaren heeft men de overtuiging gekregen dat je gelukkig wordt, als je perfect bent. Dit perfectionisme zorgt voor massale positieve veranderingen, maar heeft nog veel meer dramatische gevolgen. Ongeveer 13 procent van de werknemers in Nederland krijgt een burn-out, de depressiecijfers zijn tussen 2014 en 2016 verdubbeld en het aantal zelfmoorden is binnen een jaar verdriedubbeld. Het perfectionisme kan leiden tot een aanhoudende negatief zelfbeeld en levert vaak meer ongeluk dan geluk op.

Een imperfecte definitie

Toch gek dat het perfectionisme dan nog zo populair is. Als je de boekenwinkel inloopt vind je genoeg boeken die draaien om perfect worden en zoveel mogelijk gebreken elimineren. Maar in al deze boeken wordt een andere definitie geven voor perfectie of volmaaktheid. Geen wonder dat de mensheid nog steeds gebrekkig is. Het lijkt mij dat we eerst duidelijk in ons hoofd moeten hebben wat perfectie eigenlijk inhoudt. Zo hebben we, na al dat ploeteren voor perfectie, in ieder geval wat we willen. Wat alle boeken en artikelen gemeen hebben in hun definitie van perfectie, is dat een perfect mens of voorwerp geen gebreken mag hebben. De schrijvers vervormen hun definities overigens wel, zodat ze hun standpunt kunnen bepleiten. Ik beschrijf perfectie als: geen gebreken bevattend, zo goed als maar kan. Deze definitie levert, zoals elke andere definitie van een filosofisch begrip, meerdere vraagstukken op. [FD1]

Het geheel van onderdelen

De eerste vraag die te boven komt, is de vraag of iets perfect kan zijn, ook al bestaat het niet uitsluitend uit perfecte eigenschappen. Hierbij is het belangrijk of je, bij beoordeling van de perfectie van iets, het voorwerp ziet als een geheel óf als een bundel van eigenschappen of onderdelen. Neem bijvoorbeeld een stofzuiger. Als je aan een stofzuiger denkt, denken de meeste mensen waarschijnlijk aan de stofzuiger zelf en niet aan alle tandwielletjes en onder-

deeltjes waaruit deze bestaat. Voor het perfectionisme is het belangrijk of je iets als geheel ziet of niet. Wie namelijk naar het geheel kijkt, kan zeggen dat je ondanks gebrekkige eigenschappen toch perfect kan zijn. Dit betekent dat je stofzuiger kan bestaan uit allemaal roestige onderdeeljes, maar dat de stofzuiger in het geheel nog steeds perfect werkend is. Dan zijn de gebrekkige eigenschappen dus niet nadelig voor je perfectie en kan je alsnog perfect zijn, ook al bezit je over geen of maar enkele perfecte eigenschappen. Dit zou alle life-coaches meteen failliet doen gaan, want dit betekent dat onze gebreken niet per se veranderd moeten worden en dat het voor de mens dus niet erg is om gebrekkige eigenschappen te hebben. Elke stofzuiger kan dus perfect zijn, ook al bestaat hij uit niets dan roestige onderdeeljes. Maar dit zou wel weer tegen de definitie van perfectie ingaan, want als je gebrekkige eigenschappen hebt, heb je dus gebreken. En als je gebreken hebt, bent je dus volgens de definitie van perfectie niet perfect, lastig hoor. Je kan echter ook iets als volmaakt of perfect beschouwen wanneer het bestaat uit uitsluitend perfecte eigenschappen. Dit betekent dat als je perfect wil worden, je al je eigenschappen perfect moet maken. Een perfecte stofzuiger moet dus niet alleen in zijn geheel perfect zijn, maar elk tandwielje moet ook perfect zijn. Dit vind ik een uiterst onrealistisch en ongezond beeld. Je kan niet iemand aanraden zichzelf compleet te veranderen in iemand wie hij niet is, met een minuscule kans dat de persoon er ook maar enigszins gelukkiger wordt. Wat er meestal gebeurt is dat hij obsessief wordt en ongelukkiger eindigt dan hij ooit is geweest.

Maar toch wordt het in al die boeken aangeraden. Alhoewel de auteurs het minder drastisch brengen, is het idee dat je al je imperfecte eigenschappen verandert, om zo perfect te worden, ervan uitgaande dat je zo gelukkig wordt, niet dus.

Exclusieve perfectie

Doorgaans gaan wij ervan uit dat er niet slechts een perfect ding bestaat. Bijna elk meisje uit een missverkiezing heeft de 'perfecte' lach en een perfect 'lichaam'. Maar het valt te betwijfelen of er eigenlijk wel meerdere dingen tegelijk perfect kunnen zijn. Als je twee verschillende perfecte dingen hebt, betekent dat ze beide geen gebreken hebben, ze zijn immers perfect. Maar als ze beide perfect zijn op een andere manier, hebben zij blijkbaar wel gebreken, want ze hebben eigenschappen niet die de ander wel heeft. Dit levert dus een paradox op. Hieruit volgt daarom de vraag: Kan iets ook perfect zijn op zijn eigen manier? Dat wil zeggen: Moet iets om perfect te zijn, beschikken over alle eigenschappen die leiden tot perfectie? Kan iets met een andere samenstelling ook perfect zijn en kunnen daarom meerdere dingen tegelijk perfect zijn? Als je ervan uitgaat dat je perfect kan zijn op slechts één manier én je gaat er vanuit dat een perfect iets alleen maar bestaat uit perfecte eigenschappen, dan maak je het jezelf erg lastig. Dit betekent namelijk dat je je hele leven bezig bent om al je eigenschappen perfect te maken en dat kan dan maar op één manier. Dat is hetzelfde als je voortdurend Barbie probeert te zijn, niet erg realistisch dus. Maar voor theïsten kan het ook betekenen dat het

perfecte wezen God is. Of ze in hun leven naar perfectie streven, hangt dan verder af van de tak van geloof die ze aanhangen.

De uitzichten

Je kan er ook vanuit gaan dat er één ultieme stofzuiger bestaat. Maar dat deze stofzuiger niet per se uitsluitend perfecte onderdeeljes bestaat. Waarschijnlijk heeft dit tot gevolg dat je een lang en triest leven leidt, omdat je nog steeds streeft naar één vorm van perfectie. Het mag dan zo zijn dat niet elke eigenschap perfect hoeft te zijn, maar denk vooral niet dat je er dan makkelijk vanaf komt. Je kan ook, zoals een verstandig persoon zou doen, accepteren dat je gebreken hebt en dat het nou eenmaal niet realistisch is om een specifiek ideaal na te streven. In plaats van bij de pakken neer te zitten en de zoektocht naar perfectie op te geven, kan je jezelf ook verbeteren binnen je beperkingen. Focus je op de dingen die je wél kan en gebruik deze om geluk te vinden, ervan uitgaande dat je dat zoekt.

Je kan er natuurlijk ook vanuit gaan dat je op verschillende manieren perfect kan zijn. Dit maakt alles een stuk makkelijker. Ga je in combinatie hiermee ervan uit dat je niet volledig hoeft te bestaan uit perfecte eigenschappen, dan ziet alles er erg rooskleurig uit. Dit betekent namelijk dat je gebreken kan hebben en alsnog perfect kan zijn op je eigen manier. Je kan alle zelfhelp boeken weggooiden en inruilen voor zelfliefde boeken! Maar als je meent dat je uitsluitend perfecte eigenschappen moet hebben om perfectie te bereiken, kan je de zelfhelp boeken weer uit de vuilnisbak vissen. Ook deze methode leidt weer tot eindeloze zelfhaat

en een continue drang om jezelf te veranderen. Verandering kan echt wel goed zijn, maar zodra je doel totaal onrealistisch is, wat perfectie is, wordt het ongezond en mogelijk gevaarlijk.

Streven naar leven

Streven naar perfectie is ongelooflijk verleidelijk. Ook ik heb dagelijks moeite om niet het allerbeste van mezelf te vragen. Ook ik krijg een overweldigend gevoel van teleurstelling wanneer ik ook maar een minuscule foutje maak. Hierdoor kan ik jullie des te beter vertellen dat dit niet een manier van leven is. Voordat we streven naar perfectie moeten wij ons realiseren dat wij überhaupt niet weten wat perfectie is. Als de samenleving niet eens duidelijk kan vaststellen wat perfectie inhoudt, lijkt het me onzinnig om continu ernaar te streven. Gebreken onderscheiden ons van anderen, ze zorgen dat we fouten maken, waarvan we lessen leren en ze houden ons nederig. Ik ervaar zelf perfectie als iets wat in meerdere vormen kan komen en wat niet per se bestaat uit uitsluitend perfecte eigenschappen, haast imperfect. Ik zal je vertellen dat het geen nut heeft om ergens naar te streven waarvan je weet dat het onrealistisch is en misschien niet eens wenselijk is. Het lijkt me echt niet zo slecht om een beetje imperfect te zijn. Ik denk dat het meer geluk oplevert om je kostbare tijd te steken in het gebruik maken van je goede eigenschappen en gewoon je leven te leven, dan al je tijd te spenderen om jezelf te veranderen in iets wat je niet bent. En als je je nog steeds beperkt voelt in je leven door je gebreken: zoek een nieuwe hobby!

17/9/2018

Het fotoboek van Socialiter

Kees van der Vlis (e.e. 1980)

Sinds 2017 zijn we bezig met de opbouw van een fotoboek met foto's van de vereniging, de school en het schoolleven door de jaren heen. Inmiddels bestaat het fotoboek uit bijna 500 foto's.

Deels komen de foto's uit de verzameling van bestuursleden, maar leden van de verenigen dragen zelf ook foto's aan. Het fotoboek staat online en is te vinden op het volgende adres: <https://socialiter.piwigo.com>

Het fotoboek is ingedeeld in albums, zodat je snel foto's over een bepaald onderwerp kunt vinden. Als jullie zelf nog foto's hebben liggen van jullie schooltijd, een reünie of een ander leuk evenement dat een relatie heeft met de school of de vereniging, dan willen we die graag in het fotoboek opnemen. Via de website kunnen jullie zelf de foto's uploaden, via de menu optie "upload foto's". Hiermee kunnen jullie foto's tot 50 MB per stuk in het fotoboek zetten. Willen jullie foto's in hoge resolutie op de website laten zetten? Stuur deze dan op via bijvoorbeeld wetransfer.com aan bestuur@socialiter.nl, dan zorgen we dat ze geplaatst worden.

Hieronder volgt nog een greep uit de huidige verzameling.

1960 de Vlaardingse Vlietlanden met dhr. Brederveld

Uit Haganum commemoratum:

‘Weten jullie nog, lorrebossen?’

door Ellen Schillemans

“Jij gaat naar het Gymnasium Haganum”, zei mijn moeder. En dat deed je dan, toen. In april ’46 waren wij gerepatrieerd uit een Japans interneringskamp op Sumatra. Dat betekende drie jaar geen of slecht onderwijs. Ik denk dat rector Vollebregt een beleid voerde van ‘laat die kinderen maar komen, het selecteert zich vanzelf uit’. Dat was mijn redding, door een toelatingsexamen zou ik nooit zijn heen gekomen.

En wat verliefdheden betreft: in de jaren vijftig was iedereen ‘he’, er werd nauwelijks gepraat

over de mogelijkheid van ‘ho’, hoewel er in 6 alfa al drie waren, mezelf meegerekend, die ‘niet uit de kast kwamen’. Dat hele begrip ‘kast’ bestond nog niet. En zeker voor een meisje was het huwelijk toch wel de aangewezen weg. In de jaren zeventig veranderde er veel. Na mijn eindexamen kon ik geen aardappel koken, maar Homerus, o popoi, las ik als de krant. Ook dat is veranderd. De Ilias is me nu onbegrijpelijk, maar ik sta bekend als een goede kok. Tempora mutantur, et nos in illis.

Haganum 1946 – 1952 Etcetera

door Stefan Felsenthal.

Augustus 1946: genezen verklaard van tbc: Nu begint het leven! Aangemeld bij rector Vollebregt op Haganum; vanwege onafgemaakte lagere school “voorlopig toegelaten”. In december ’46 met knikkende knieën gevraagd of ik mocht blijven. Vollebregt: “Heeft u mij iets horen zeggen?” Gebleven tot juli 1952, eindexamen alfa.

Zes jaar Gymnasium Haganum,: zes jaar inhaal oefeningen, zes jaar wraak op de dood, zes jaar “Lust for Life”. Alles (willen) doen, alles meemaken, ondergaan, proeven – binnen de burgerlijke netheid en geordendheid van het herrijzend Haagje natuurlijk, maar toch... Terugastend naar geur en smaak van dat tijdperk, overheerst de herinnering aan diep

in- en uitademen, aan koortsachtige activiteit, voortdurende ontdekkingen, veel gelach en minstens evenveel (liefdes- en leraren-)verdriet en voorál: een uitzonderlijke balans tussen schoolse en extracurriculaire activiteiten!

Terugblikkend – ook op de betekenis van het GH voor mijn verdere leven: het was een ‘warme’ tijd, die op diverse momenten en manieren van blijvende waarde is gebleven voor mijn verdere vorming - vooral na de barre tijd, van waaruit ik in augustus 1946 de poort binnenkwam.

Hij heeft in Westerbork en Bergen Belsen gezeten. Eind juni 1945 via Maastricht gerepatrieerd. Er werd tbc geconstateerd.

Uit de bundel: Haganum commemoratum

De school van mijn vader

Anne-Marie van der Plas-Heyligers

Begin januari 1946 kwamen mijn moeder, mijn twee jongere zusjes en ik per boot uit het voormalige Nederlands-Indië aan in Holland. Er lag een dik pak sneeuw en het vroom dat het kraakte. De boot waarop we naar Nederland voeren heette de Nieuw-Amsterdam, een luxe passagierschip, dat in het begin van de oorlog was omgebouwd tot troepentransportschip. Op dit schip waren de eerste honderden Nederlandse gezinnen, veelal zonder vader, zoals het onze (mijn vader was in februari 1942 gesneuveld) vanuit het onstabiele Indië naar Nederland gerepatriëerd.

Tijdens deze reis zag ik aan dek een meisje zitten. Ze viel me op omdat ze daar zo in haar eentje naar de zee zat te staren. Ik knoopte een gesprekje met haar aan. Het bleek dat zij met haar twee broertjes door haar ouders vooruitgestuurd was naar familie in Nederland. Zij was pas elf jaar. Ik was veertien. Ze deed zich heel flink voor, maar ik zag wel dat de verantwoordelijkheid voor haar broertjes, die beslist niet stilstaten, haar zwaar viel. We hielden contact tot ik ziek werd en ik heb haar aan boord niet meer teruggezien.

In Nederland werden we door familie in huis genomen. Mijn zusjes en ik moesten weer naar school. We hadden sinds de Japanse bezetting in verscheidene vrouwenkampen gezeten en gedurende die jaren geen behoorlijk onderwijs meer gekregen. Ik was in de vijfde klas lagere

school blijven steken en was inmiddels bijna vijftien. De oudere jongens en meisjes uit Indië konden in een stad als Den Haag met een speciale stoomcursus in korte tijd een hbs-diploma bemachtigen. Mijn moeder had hierover advies gevraagd aan een studievriend van mijn vader. Deze man nam mij telefonisch een kleine test af. Ik had nog nooit een telefoon in mijn handen gehad en ik stond stram van de zenuwen naar hem te luisteren zonder dat iets van wat hij zei tot me doordrong. Het ging over cirkels of zoiets. “Maar weet je dan echt niet wat pi betekent?”, vroeg hij me. Die man houdt me voor de gek met z'n pi, dacht ik en klapte dicht. Het gesprek was gauw afgelopen. Zijn conclusie was kennelijk dat die snelle cursus voor mij niet haalbaar was, want hij raadde me aan om de laatste paar maanden van het schooljaar naar de zevende klas van de lagere school te gaan, waar ik kon worden klaargestoomd voor het toelatingsexamen hbs, lyceum of gymnasium. Het werd het Gymnasium Haganum, de school waarop ook mijn vader had gezeten.

Dat lokte me wel aan. Ik stampte in die zevende klas rijten jaartallen en plaatsnamen in mijn hoofd, leerde beredeneersommen maken, deed toelatingsexamen, slaagde en wie zag ik de eerste schooldag op de Haganum de klas binnenstappen? Het meisje van de boot! Leily (Adalei) Zimmerman. We werden dikke vriendinnen en hebben jarenlang naast

elkaar in de bank gezeten, ook dikwijls samen huiswerk gemaakt.

Over onze Indische jeugd en over onze kampervaringen hebben Leily en ik nauwelijks gepraat. Ik had er in ieder geval geen behoefte aan. Er waren drie jaar verloren gegaan. Ik was bezig met een inhaalslag. Er was me wel iets ter ore gekomen over wat er zich tijdens de Duitse bezetting in Nederland had afgespeeld en daar had ik meer over willen horen. Maar de volwassenen in mijn omgeving roerden dit onderwerp zelden aan. Men wilde er niet meer aan herinnerd worden, leek het wel. Na het puinruimen, moest er gewerkt worden aan de opbouw van een nieuwe maatschappij, aan een wereld waarin wat gebeurd was nooit meer mocht gebeuren. En wij leerlingen spraken over veel maar niet over de oorlog.

Ik had zoals gezegd geestelijk heel veel in te halen. Dat zal dan wel de reden geweest zijn waarom ik me met mijn vijftien jaren niet misplaatst voelde temidden van mijn klasgenoten die twee tot zelfs vier jaar jonger waren dan ik. Er was niet één vak waar ik een hekel aan had. Maar ik vond het pas echt boeiend worden als er buiten het leerboek om werd lesgegeven. Dat gold in hoge mate voor Nederlands, wiskunde, biologie en oude geschiedenis.

In dat eerste jaar was nog lang niet alles volop te koop. Ik herinner me dat we distributiekaarten kregen met bonnen voor o.a. levensmiddelen en dat de brandstof schaars was en dat we het erg koud hadden in de klas. Wegens gebrek aan kolen moesten sommige scholen voor een

paar maanden hun deuren sluiten. Ook ons gymnasium ging dicht. De klassen werden over de opengebleven scholen verspreid en kregen daar af en toe een lesje. Ik was bang dat er van dat schooljaar niets meer terecht zou komen en dat ik weer een jaartje ouder zou zijn zonder veel geleerd te hebben. Maar mijn pessimisme werd gelukkig niet bewaarheid. Tot de vierde klas fietste ik gemakkelijk door de leerstof heen en had daardoor genoeg tijd voor andere schoolactiviteiten.

In december 1946 ging ik voor het eerst naar de Koninklijke Schouwburg. Daar zag ik Sophocles' Antigone, gespeeld door oud-leerlingen en leerlingen van het Haganum in de regie van de leraal geschiedenis G.J. de Voogd en onder de muzikale leiding van B.C. Damsteegt, leraar Nederlands. De oud-leerlinge Mies Dubbeldam speelde de titelrol. Ze had een prachtige lage stem. Ik was diep onder de indruk van deze voorstelling en ik had maar één stille wens: ooit aan zoiets aangrijpends te mogen meedoen! In de kleine aula van de school vonden regelmatig toneel-, muziek- en declamatieavonden plaats, waarop ook weleens een prijs viel te behalen. Het kwam niet in mijn hoofd op om me daarvoor op te geven. Maar door toedoen van onze lerares Frans, mejuffrouw Klink, stond ik daar toch op zo'n declamatieavond met, jawel, een Frans gedicht en met knikkende knieën op het podium. Ik was nog maar nauwelijks begonnen of er klonk gelach in de zaal. Daar begreep ik niets van. Het gedicht was wel grappig maar nou niet om te schateren. Bovendien had ik niet de illusie dat men de tekst zomaar

kon verstaan. Wat ik al vermoedde: mijn optreden bleek geen prijs waar. De jury zei dat ik in plaats van een voordracht te houden een toneelstukje had opgevoerd. Toch has ik daar niet voor niets gestaan. De Voogd had die avond meegemaakt. Hij kende mijn vader. In hun studietijd hadden zijn samen toneelgespeeld. Dat alles bij elkaar bracht hem op het idee om mij een rol te geven in Je kunt het nooit weten van Shaw. Ik wist niet wat me overkwam. Stefan Felsenthal en ik zouden de tweeling Phil en Dolly moeten spelen. Wij hebben de daaropvolgende jaren in de regie van De Voogd nog Jan en Klaartje gespeeld in Het Wederzyds Huwelijksbedrog van Langendijk en Orlando en Rosalind in As you like it. Omdat het aulatoneel een opknapbeurt had gekregen, het podium was vergroot en de belichting verbeterd, was het voor De Voogd mogelijk geworden dir groot bezette stuk van Shakespeare te ensceneren. Hij had zelfs een echt bosdecor in felle herfstkleuren en ter beschikking, door deze medeleerling Enno van Gelder ontworpen, getimmerd, geschilderd en in elkaar gezet met hulp van enkele medespelers. Wat de voorstelling extra feestelijk maakte was dat er ook leraren aan meededen. Van Gelder als de verbannen Hertog, Van den Brandhof als zijn slechte broer en Boulan als de hofnar Toetssteen.

Tussen deze voorstellingen door speelden Stefan en ik op Bondsavonden met enorm veel plezier ook nog allerlei malle eenakters voor één dame en één heer. Aan de muziekkuitvoeringen had ik geen deel, maar ik was een enthousiast supporter van het Bondskoor o.l.v. Damsteegt en van het orkest o.l.v. Brans en zat vaak bij

repetities te luisteren. Ik benijdde iedereen die een instrument kon bespelen. Er werd ook gehaakt op school en ik heb er leren bridgen. Verder deed ik mee aan het jaarlijkse pingpongtoernooi met thé dansant. Na afloop van zo'n toernooi bleek strijk-en-zet het merendeel van de pingpongballetjes te zijn 'zoekgeraakt'.

In de zomer waren er de Bondskampen o.l.v. een kampcommissie bestaande uit leraren, oud-leerlingen en leerlingen uit de hogere klassen. Ik had een behoorlijke hekel aan dat woord 'kamp'. Maar het weerhield me er niet van om mee te gaan. In 1947 logeerden we een week in 't Plankenhuis in Putten en in de jaren daarna in het Poortgebouw van het Maarten Maartenshuis in Doorn. Dat kamp in 1947 was een uitkomst. Er waren toen nog weinig mogelijkheden, ook financiële, om buiten de deur vakantie te houden. Zo'n week kostte ons weinig. Welmoesten we onze distributiebonnen meenemen. Ik herinner me hoe ik als corvee boterhammen moest klaarmaken. Er werd wat margarine op gesmeerd die er om redenen van bezuiniging deels weer vanaf werd geschraapt. Dan werd er een flinterdun plakje worst of kaas opgelegd. De jongens aten twee keer zoveel boterhammen als de meisjes en wij meisjes eisten dubbel beleg. Ik heb genoten van die zomerkampen. Alleen al het buiten zijn. En we leerden elkaar beter kennen. De leraren lieten zich van een heel andere kant zien. We hadden plezier en het was gezellig. Er werd van alles georganiseerd: wandel- en puzzeltochten, sportwedstrijden, uitstapjes, een Bonte Avond en tot slot een gezamenlijke

avondwandeling, waarvoor de jongens een meisje konden uitnodigen om daarmee stevig gearmd (want de meisjes waren immer zo bang in het donker) of innig verstrengeld als twee gelieven door het bos te wandelen.

Na de vierde klas was het afgelopen met de nevenactiviteiten. Met de exacte vakken had ik minder moeite dan met de talen. Vooral het vertalen vanuit het Grieks en Latijns kostte me veel hoofdbreken. Ik koos dus de bèta-kant. Maar ook dat betekende heel hard werken. Tegen het eindexamen was de nervositeit bij de meeste van ons hoog gestegen. Onze wiskundeleraar Teixeira de Mattos voelde

Annemarie als Rosalind en
Tillie van Megchelen als Celia

dat heel goed aan en om de spanning weg te nemen, behandelde hij een paar leuke probleempjes buiten de examenstof om. Hij schreef iets op het schoolbord en nodigde een van ons uit om samen met hem het vraagstukje op te lossen. Ik had dat ook eens mogen doen en met zijn hulp was ik eruit gekomen. Toen gebeurde er tijdens het eindexamen iets waar ik totaal geen rekening mee had gehouden. Van de wiskundeopgaven bracht ik bitter weinig terecht. Ik zat in zak en as en liet dat ook duidelijk blijken. Tussen het schriftelijk en het mondeling riep Vollebregt, onze rector, me bij zich en zei dat ik de moed niet moest laten zakken. De opgaven waren landelijk voor de meest leerlingen te zwaar geweest. Als ik het er mondeling behoorlijk zou afbrengen maakte ik alle kans van slagen. Ik stapte dus bij Teixeira en de gecommitteerde naar binnen met een gevoel van 'er op of eronder'. En wat had Tax op het bord geschreven? Hetzelfde probleempje dat ik een paar weken daarvoor met zijn hulp tot een goed einde had gebracht. Ik zal Vollebregt en Teixeira de Mattos hiervoor altijd dankbaar blijven.

Ik heb niet, zoals de meesten van mijn klasgenoten, voor de universiteit gekozen maar ben naar de toneelschool in Amsterdam gegaan om toneelspeler te worden. Het Gymnasium Haganum dat ons toch in de eerste plaats wil voorbereiden op een universitaire studie biedt nog zoveel andere mogelijkheden tot ont-plooiing. Daarvan heb ik uitputtend gebruik gemaakt.

'De school van mijn vader', ik prijs mij gelukkig dat er op terecht ben gekomen.

Chinees leren

door Romil Tsesmelis (e.e. 1980)

Ik woon sinds 15 maanden officieel in Shanghai en kan dit nu wel zeggen: Chinees leren is een mindfuck! Ik ben er in feite al twee jaar mee bezig. Ik hoorde in Oktober 2016 dat ik naar China overgeplaatst zou worden en ben kort daarna zo'n 'Hoe en Wat in het Chinees' boekje gaan kopen. Ik ben toen ook meteen rustig aan begonnen: uitspraakregels oefenen, karakters tekenen, woordjes leren en elementaire zinnnetjes uitspreken.

Niettemin, na twee jaar voel ik me nog steeds een beginner. Het voelt frustrerend, omdat ik natuurlijk wel weet dat ik met 57 jaar een beetje een ouwe lul aan het worden ben, en je altijd van die verhalen hoort dat je geheugen, en uberhaupt je vermogen om nieuwe dingen te leren minder gaan worden met de jaren. Nou heb ik al die bullshit nooit zo geloofd en diep in mijn hart weet ik wel dat leeftijd een slecht excuus is, maar je gaat toch aan jezelf twijfelen op een gegeven moment.

Wat is het dan? Is Chinees dan een moeilijke taal? Nee, ook niet! Bij de colleges Linguïstiek op de Universiteit hebben ze me 35 jaar geleden al geleerd dat moeilijke talen helemaal niet bestaan. Het is natuurlijk wel verleidelijk om bepaalde talen als 'moeilijk' te bestempen, omdat je vanuit Nederland maar een paar uur in het vliegtuig hoeft te zitten om ergens uit te stappen waar je totaal niet meer begrijpt wat mensen tegen je zeggen, maar dat ligt niet aan die talen. Het is namelijk nog nooit aan-

getoond dat kinderen in land 'X' of 'Y' er langer over doen om hun moerstaal te leren dan wij. Integendeel, ze doen er allemaal ongeveer even lang over om te leren spreken en de verschillen die er zijn, zijn individueel, niet taal- of cultuurgebonden. Zoals er geen 'makkelijke' of 'moeilijke' talen bestaan, zijn bepaalde talen ook niet 'rijker' dan andere. Het is waar dat niet alle talen evenredig bijgedragen hebben aan de wereldliteratuur, maar dat ligt – opnieuw – niet aan die talen. Talen ontwikkelen zich namelijk voortdurend en als er genoeg mensen zijn die nieuwe metaforen of technische begrippen willen uitdrukken, verzinnen ze vanzelf woorden en idioom om dat te doen. Wat helemaal niet bestaat zijn 'mooie' or 'lelijke' talen. Iedereen heeft recht op zijn eigen mening (al is dat soms jammer) en als iemand zegt dat hij of zij het Frans of Spaans zo mooi vindt klinken, valt daar weinig tegen in te brengen. Dat hoeft ook niet, zolang mensen het werkwoord 'vinden' gebruiken. Vaak blijft het daar echter niet bij en begint iemand allerlei semiwetenschappelijke voorbeelden te geven waarom deze of gene taal zo 'welluidend klinkt' en een andere – bijvoorbeeld het Chinees – 'lelijk' is. Zucht! Ik heb dit zelfs moeten horen van mensen die me behoorlijk dierbaar zijn, dus ik heb een beetje afgeleerd daar schamper over te doen. Niettemin heb ik nog steeds regelmatig de neiging iemand door elkaar te schudden om hem (of haar) uit de natte droom van cultuursuperioriteit te trekken en wakker te laten worden in de echte wereld!

Talen zijn namelijk volledig gelijkwaardig. En het interessante aan het leren van een nieuwe taal is nu juist om te ervaren hoe mensen in verschillende spraaksystemen dezelfde communicatievraagstukken op zulke totaal verschillende manieren hebben weten op te lossen. Wat je ook merkt is hoezeer je zelf geprogrammeerd bent door de taal waarin je denkt. En daarmee komen we dicht bij de reden waarom voor ons (niet alleen voor mij) het Chinees zo moeilijk is. Anders dan bij het Engels, Duits, Spaans, of zelfs Russisch heb je nog enig houvast aan je eigen kennis van zins- en woordopbouw (ofwel, syntaxis en morfologie), omdat het allemaal indo-europese talen zijn en daarmee tot op zekere hoogte verwant met elkaar. Bij Chinees moet je je hersenen werkelijk ‘resetten’ en als een

klein kind opnieuw beginnen.

In de eerste plaats leren wij woorden min of meer in letters op te delen. Ik herinner me nog hoe wij op de lagere school moeilijke woorden, die we niet direct konden lezen te spellen in individuele letters; s-p-r-a-a-k-g-e-b-r-e-k, of zo. Als je het dan eenmaal gespeld had, wist je nog niet automatisch wat het betekende, maar je kon het in ieder geval uitspreken en aan je ouders of de leraar vragen wat het was. Als je daarentegen naar Chinese karakters kijkt, zie je helemaal geen verband met de klank. Je kunt een gokje wagen omdat de meeste karakters opgebouwd zijn uit combinaties van simpelere karakters en er altijd ergens een ‘radicaal’ teken te vinden is. Soms bepaalt die radicaal de uitspraak van het samengestelde karakter. Vaak ook niet.

Je kunt het Chinees beter beschouwen als een combinatie van 'lettergrepen'. De individuele letters bestaan wel en niet. In ieder geval geven ze weinig houvast. De klanken die je hoort zijn samengesteld, als in een lettergreep. Toen wij in de jaren '60 als kinderen nog lekker onschuldig racistisch waren, vonden we het grappig om Chinees te imiteren met 'ching, chang, chong' en 'ping pong'. Of 'Hoe Lang is een Chinees'. Dat klopt eigenlijk allemaal best aardig. Alleen 'pong' bestaat niet. De andere klanken komen allemaal -tig keer voor in het Chinees in evenzovele betekenissen.

Ieder Chinees karakter representeert een lettergreep. Net als bij ons zijn woorden meestal opgebouwd uit een aantal lettergrepen. In het Chinees meestal een of twee, al komen langere woorden van drie of vier lettergrepen ook voor. Wij hebben vaak langere woorden. Wij hebben ook van die achtervoegsels als -heid, -ing of -en, die aangeven of iets een 'staat', 'handeling' of werkwoord is. In het Chinees zie je daar geen bal van; de grenzen tussen een voorzetsel, zelfstandig naamwoord en werkwoord zijn veel minder absoluut. Ze bestaan wel, maar zijn niet altijd duidelijk.

Het volgende punt zijn de homoniemen, ofwel woorden die precies hetzelfde klinken, maar een andere betekenis hebben. Voor ons Westerse gehoor, en zeker voor het mijne, zit het Chinees daar helemaal vol mee en klinkt alles hetzelfde (vandaar ook dat 'ching, chang, chong'). Het Nederlands kent uiteraard ook homoniemen: de vorst als 'koning' of 'temperatuur onder nul' hebben niets met elkaar te maken. En zo zijn er nog een stel. Het lijstje

is echter korter dan het lijkt, want veel andere woorden die in het Nederlands homoniem zijn hebben een verwante en historisch vergelijkbare betekenis. Denk aan 'bank', waar je je geld deponeert, of op gaat zitten.

Het Chinees zit helemaal vol met echte homoniemen! Als je 'wu' intypt in je telefoon met Chinees toetsenbord (een van mijn favoriete leermiddelen tegenwoordig), krijg je een diarreë aan karakters te zien die allemaal als 'wu' uitgesproken worden. Die dingen heten ook 'karakter', omdat er niet alleen een klank, maar ook een zekere betekenis aan is verbonden. Die betekenis kan je helpen om een woord te begrijpen, maar ook knap verwarrend zijn. Zo kwam ik 'niuyou' tegen, dat opgebouwd is uit de karakters van 'rund' en 'olie'. Dat zag ik wel, maar ik moest toch weer naar Google om te leren dat daarmee 'boter' bedoeld wordt. OK, als je dat eenmaal weet, kun je zeggen dat er een bepaalde logica in zit dat een rund-olie-vrucht een 'avocado' is, dus soms zijn er 'easy wins'. Het duurt echter een tijd voordat je die gaat zien!

Zo kan ik nog wel een poosje doorgaan. Met alle tijd die ik gepompt heb in het leren van karakters baal ik enorm, als ik weer eens alle tien tekens van een zin kan lezen en dan nog geen idee heb wat er bedoeld wordt.

Nou zijn die homoniemen natuurlijk in de loop der eeuwen ook voor de Chinezen zelf verwarrend geworden. Ik stel me voor dat ze daarom op een gegeven moment de verschillende tonen hebben uitgevonden, om er nog een beetje 'qiaokeli' van te maken. Chinees is

namelijk een ‘toontaal’, waarin dezelfde klanken verschillende betekenissen kunnen hebben, als ze op een andere toon worden uitgesproken. Dat klinkt voor ons in eerste instantie wat wereldvreemd, maar in heel mate doen wij dat ook in het Nederlands: ‘voorkomen’ heeft twee behoorlijk verschillende betekenissen, afhankelijk van waar we de klemtoon leggen. In het Chinees is dit verschijnsel schering en inslag. Als beginnend student kun je aan een taxichauffeur vijf keer hetzelfde adres herhalen en begrijpt hij dan nog steeds niet waar hij je naartoe moet brengen. Uiteindelijk begint er dan iets te dagen, soms na het raadplegen van een telefoon app, en zegt hij precies hetzelfde dat jij al vier keer herhaald hebt. Dat doet-ie niet om je af te zeiken, maar hoogstwaarschijnlijk omdat je ergens de verkeerde toon of tonen gebruikt hebt.

Zo betekent ‘si’ bijvoorbeeld ‘4’ of ‘dood’, afhankelijk van de toon waarop je het uitspreekt. Maar ‘wu’ met de dezelfde, derde toon (iets als ‘wu’u’) betekent dan nog steeds ‘vijf’ of ‘noen’ (12 uur ‘s middags). Als je gemiddeld 12 of meer karakters hebt voor een lettergreep, en je hebt maar vier tonen, dan heb je op zijn minst 3 homoniemen voor dezelfde klank. Wiskunde liegt niet! Het lastige met die tonen is ook nog dat ze in zinnen verschuiven. Zo is het overbekende ‘Ni hao’ (hoe gaat het?) opgebouwd uit twee klanken die beide de derde toon hebben (dus zoiets als ‘ni’i en ‘ha’ao’. Echter, als je ze combineert, wordt het ‘Ni hao’ en krijgt de eerst klank een vragende toon. Daar zijn natuurlijk ook weer allerlei regels voor, maar

daar ben ik nog niet aangeland, zullen we maar zeggen.

In theorie hoef ik het mezelf allemaal niet zo moeilijk te maken en kan ik hier best overleven met een paar van die basiswoorden Chinees en verder alles in het ‘Chinglish’ (Chinees Engels) met mijn collega’s te bespreken. Veel van de expats die hier al jaren zijn doen niet anders en ik denk niet eens dat de mensen met wie ik werk dat zo vreemd zouden vinden. Het is echter niet hetzelfde.

Het interessante aan China (en aan de meeste landen, eigenlijk) zit niet aan de oppervlakte. Chinezen zijn anders dan wij, in ieder geval beleefder. Als je ze iets vraagt, zullen ze eerst een ‘wenselijk’ antwoord geven om je niet voor het hoofd te stoten. Het zegt je echter geen ruk en ik ben er niet op uit om een echo te horen van wat ik zelf vind. Om echt iets van dit land te begrijpen, of, praktischer, in je werk iets voor elkaar te krijgen, moet je weten hoe mensen denken. Het is dan veel makkelijker om te luisteren naar wat ze onder elkaar zeggen, of ze te laten spreken in een taal die ze werkelijk machtig zijn. En dat is meestal niet het Engels. Als je Chinees leert, begin je je bovendien te realiseren, dat alles wat jij doormaakt, hetzelfde moet zijn voor hun als ze Engels leren. Voor ons, uit de klei getrokken Nederlanders, is het makkelijk te lachen om het Chinese accent, of het feit dat voor hun de ‘r’ en ‘l’ hetzelfde klinken. Na een tijdje worstelen met zo’n vreemde taal als het Mandarijn, vergaat het lachen je gauw. Ofwel, je leert om jezelf te lachen!

Letter from abroad

Door Han Kruysse (e.e. 1958)

Heel ver "abroad" is Zwitserland niet: van Limburg naar het Basel zijn het maar vijf uur met de auto en met de trein ongeveer even lang. Maar Zwitserland is buitenland, dus abroad.

Ik woon en werk er al sinds 1960, leefde twintig jaar in Nederland en nu al zestig jaar in Zwitserland en word nu dus tachtig.

Anders dan Hans van der Geest, die in Socialiter nr. 32 heel leuk veertig jaar Zwitserland beschreef, ging ik niet naar een ander land omdat een beter salaris of een geliefde vrouw lokte, nee, ik ging na m'n militaire dienst, die toen nog twee jaar duurde, gewoon omdat ik geologie wilde studeren. Dat had toen ook nog in Leiden, Utrecht, Amsterdam of Groningen gekund, maar in Zürich zit je bij wijze van spreken midden in de bergen met hun plooien, breuken en gesteentes: je kan hier al veel studeren door gewoon uit het raam te kijken in plaats van naar plaatjes in boeken. De studietijd duurde toen in Zürich zes en in Leiden negen jaar, dus ging ik naar Zürich en ben, behalve voor bezoekjes of voor m'n werk nooit meer voor langere tijd naar Nederland teruggekomen.

Niet dat ik niet graag teruggekomen was, maar nu kwam toch nog de geliefde vrouw in het spel: zij was (is al gestorven) uiteraard een Zwitserse, dus praatten we Zwitsers-Duits met de kinderen, deze gingen dus in Zwitserland

naar school en bleef mij als vader niets anders over, om ook langzaam te verzwitseren. Ze kunnen trouwens nog best goed Hollands, die kinderen, want alles wat ze niet mochten horen zijden m'n vrouw en ik elkaar in het Hollands; en dan spitsten die kleintjes hun oren.

Nu zou ik best willen schrijven, hoe blij ik ben, dat ik in Zwitserland woon of hoe jammer ik het vind, dat ik niet in Nederland ben gebleven, maar ik kan noch 't een of 't ander: je kan niet twee levens vergelijken, waarvan je er maar één kent. Dus beperkt zich deze letter from abroad op een paar eigenaardigheden van het land of op een paar aspecten, waarvan ik denk, dat ze in Nederland anders zijn of dat ze met 'n leven in het buitenland te maken hebben.

Het begon allemaal goed: aan de universiteit in Zürich had ik voor het propedeutisch examen wiskunde gekozen. Nou, ik had dat examen al op de eerste dag kunnen doen: de hele

stof hadden we op het Haganum bij mijnheer Boneschanscher al gehad! Dat spreekt voor het Haganum en ik hoop, dat het nog steeds zo'n goede school is. Maar goed, ik leerde dus hetzelfde nog eens en wel deze keer in het Duits. Colleges in het Engels waren toen (gelukkig?) nog niet in de mode.

Zwitserland is een mooi land, een prachtig land. Tenminste, dat moet ik steeds weer horen, als ik iemand in Nederland vertel, dat ik in Zwitserland woon. Natuurlijk is dat zo; maar welk land is niet mooi? In de dagelijkse werkelijkheid merk je van dat mooie niet veel; wie ziet er in Nederland al dagelijks de Hoge Veluwe, het Sneeker Meer, het strand bij Egmond of noem maar op? Hier is het net zo: het mag een mooi land zijn, maar dat speelt eigenlijk voor 't gewone dagelijkse leven nauwelijks een rol.

Maar toch: het uitzicht van ons omgebouwde boerderijtje in Uebeschi (in de buurt van Thun) is echt heel mooi en in de herfst met het gebimbel van de koebellen of in de winter met de sneeuw is het inderdaad "echt Zwitserland" (Foto: ons huisje in de winter).

Wat ik me wel meer en meer gerealiseerd heb, is, dat ik m'n eigen land, Nederland, nauwelijks kende: behalve door de lessen in aardrijkskunde en geschiedenis, op schoolreisjes, fietstochtjes of uitjes met de familie wist ik met twintig van Nederland niet veel. Om dat een beetje in te halen heb ik ongeveer tien roeiweken in Nederland georganiseerd. Ik ben hier lid van een Zwitserse roeivereniging in Solothurn

(waar ik lang een kantoor had) en met die Zwitsers zijn we vanaf 1985 alle drie of vier jaar een week in Holland, Friesland, Groningen, Overijssel, Utrecht enz. gaan roeien, altijd met drie boten. Voor elke tocht moest ik een gidsje schrijven met de route en wetenswaardigheden. We roeiden niet alleen (zo'n 200 km per week), maar hadden ook rondleidingen, museumbezoekjes e.d. Erg leuk natuurlijk, maar het leukste voor mij waren altijd de vrij langdurige voorbereidingen, waarbij ik steeds vrij veel over een stukje Nederland te weten kwam: polders, waterschappen, geschiedenis, turfafgravingen, rietwinningen, Spanjaarden, Fransen, Friezen, wallen en vestingen, alles van het ontstaan van Amsterdam (waar we door de grachten hebben geroeid) tot en met de aardbevingen bij Loppersum (waar we in 2012 de molen nog hebben kunnen bezichtigen). Ik moest met veel mensen praten en veel boeken lezen. Was ik niet "abroad" geweest, had ik dat alles nooit gedaan.

Ik weet niet, of dat in Nederland zo bestaat, maar ik ben hier gewoon een één-man-bedrijfje (geweest; nu doe ik niet zoveel meer) voor geologische vragen en problemen: grint-

groeves, steenbreuken, drinkwatervoorzieningen, aardwarmte (of hoe dat in het Hollands heet) bouw-grondproblemen, wegen- en tunnelbouw en dat soort dingen. Zodra een opdracht te groot voor mij is, werk ik samen met collega's, andere bedrijven (die bijvoorbeeld boren), onder-nemers enz. Het mooie van het werk is, of beter: was, dat je als één-man zelf veel met mensen (arbeiders, boeren, architecten, regeringspersonen enz.) moet praten, dat je veel contacten hebt, die je moet onderhouden (een biertje drinken is altijd wel gezellig) en dat je veel buiten bent (o.a. in die mooie bergen, maar daar moet je dan werken, ook bij slecht weer).

De Zwitser is, zou ik zeggen, niet bepaald iemand, die dol is op buitenlanders. Zij zijn, oorspronkelijk opgegroeid in afgelegen dalen, zelfs onder elkaar al nogal voorzichtig en gereserveerd; nog steeds vragen zij, als ze een andere Zwitser niet kennen, zo ongeveer: wat doe je hier en waar kom je vandaan? Het is pas zo'n tweehonderd jaar geleden, dat zich de laatste republiek en het laatste vorstendom als "Kanton" aan de Zwitserse statenbond aansloot en nog steeds zijn alle kantons heel zelfstandig met veel eigen wetten, eigen belastingen, en eigen regeringen. En in elk kanton zelf zijn de (honderden) gemeenten ook vrij autonoom met eigen reglementen en eigen belastingvoet en tarieven. Over alles beslist uiteindelijk het volk. Verder zijn er overal duidelijke verschillen tussen de mensen van voor en achter de berg, tussen die van het land en die van de steden, enz. En als je daar als Nederlander tussen

terecht komt en 'n beetje je best doet, contacten te leggen, gebeuren er twee dingen: aan de éne kant is je omgeving erg aardig en wordt je vriendelijk opgenomen in de straat waar je woont, in een vereniging, op een feestje, in het bedrijf waar je werkt en ga maar door, aan de andere kant echter, kunnen bepaalde Zwitsers als puntje bij paaltje komt je wel laten merken, dat je even driehonderd jaar moet wachten (heel veel Zwitsers zijn een-, twee- of driehonderd jaar geleden zelf ook uit het buitenland gekomen). Maar ook onder elkaar kunnen ze zo zijn: als er iets te bereiken valt, gunnen ze elkaar lang niet alles. Ik denk, dat deze menselijke eigenschap, die men zeker ook in Nederland kent, hier nog veel sterker is door de kleinschaligheid van hun komaf.

Zo ben ik tot mijn stomme verbazing gemeenteraadslid geworden in het dorpje Uebeschi waar we toen net in dat omgebouwde boerderijtje wonen. Omdat ik vanwege m'n beroep nogal veel van watervoorziening en van bouwen weet, heeft iemand gevraagd, of ik een vacature in de gemeenteraad zou willen vullen. Ik zei maar zoiets van "okay, als ze niemand anders vinden". Daarop meldden zich twee inheemse boeren voor dat baantje, dus ik dacht, daar ben ik gelukkig fijn vanaf. Nu is het zo, dat een gemeenteraadslid hier door het volk gekozen wordt (en wel voor een ambtstijd van vier jaar); het hele dorp komt daarvoor samen in het gymnastieklokaal. Nauwelijks iemand gunde óf de éne óf de andere boer dat baantje en dus koos bijna iedereen mij, hoewel ze me helemaal niet kenden. En ik was er niet eens

bij: roeide met de Zwitserse roeiclub in Dokkum, kreeg een sms van m'n vrouw en mocht die roeiers daar op een borrel in 't Hotel de Posthoorn trakteren. Het is allemaal goed afgelopen; ik heb mijn vier jaar "gediend", een van m'n rivalen werd mijn opvolger en is nu zelfs ook nog burgemeester. En trouwens: misschien heb ik 't te kras beschreven en is 't altijd niet zo erg; ik heb er tenminste niet echt last van.

Typisch Zwitsers is dat eeuwige stemmen. Ik heb al geschreven dat over alles uiteindelijk het volk beslist. Dat betekent dat we zo'n drie of vier keer per jaar over verschillende zaken van nationaal, kantonnaal en gemeentelijk belang afstemmen. Totaal zijn 't zeker wel twintig thema's per jaar waar zich gemiddeld 45% van de bevolking echt actief mee bezig houdt. Hoe dichter zo'n afstemmingsweekend nadert, hoe voller der kranten staan met pro- en contra-berichten en hoe meer de politieke partijen, werknemersorganisaties, milieuverenigingen enzovoort hun "parolen" (JA of NEE) bekendgeven. Als je je voor die thema's interesseert, is het meestal reuze spannend. In elke club, in elk café, naaikransje of theevisitte wordt over een komende afstemming gepraat. Gestemd wordt noch steeds aan de urn en wel op zondagochtend van 10.00 tot 11.30; in ons dorp staat er dan maar één stembus (in de school), in grotere gemeentes staat ze in elke wijk. Ook kan je vóór die zondag schriftelijk stemmen (per brief: frankeren! anders geldt 't niet), wat de meeste mensen doen.

Nog iets "Zwitsers" tot slot: boccia! Van ouds zijn de Italianen de gastarbeiders in Zwit-

serland. Zij bouwden de bekende treintunnels door de Simplon, die Gotthard, de Lötschberg, de Jura enz. (trouwens alles met frans geld, 't ging toen om de treinverbindingen Parijs-Milaan), zij bouwden later de meeste stuwdammen (meestal betonnen muren, geen dammen), zij werkten in fabrieken, op de bouw, in restaurants en noem maar op. Zij hebben in de afgelopen honderd jaar aardig wat "italianità" naar het eerder wat stugge Zwitserland gebracht. Onder anderen het bocciaspel. Voor wie niet weet wat dat is: hier een fotootje. Op het plaatje zijn de kogels (bocce) al gespeeld en iemand meet, welke boccia het dichtst bij de pallino ligt. Die man rechts ben ik.

We hebben hier boccioclubs in bijna alle steden met (vroegere) industrie, onder anderen ook in Thun. Hier spelen nog steeds de nakomelingen van de Italianen van toen en niet alleen zij, maar ook 'n paar gewone (of beter: ongewone?) Zwitsers en een Hollander (ik). Er heerst hier 'n beetje een andere wereld: voor mij doen twee middagen per week Italiaanse mentaliteit (ook niet altijd makkelijk) goed in de nogal geregelde, maar ook best gezellige Zwitserse samenleving. Je leert hier trouwens 'n paar woorden Italiaans oftewel Latein: als mijn bocciakogel de betere is, roept de scheidsrechter "preso!" (gepakt! oorspronkelijk van prendere: pakken, inhalen), als de eerste kogel nog steeds de betere is, roept hij "prima!" (de eerste! dus voor de tweede helemaal niet prima). Echt wel leuk, zo weet ik tenminste waarom ik in de vijftiger jaren van de vorige eeuw op 't Haganum geweest ben.

Wat kunnen we zelf doen?

Daniëlla Gidalý (e.e. 1973)

SCP: politieke kloof wordt dieper en dieper

SCP: leefniveau stijgt maar sociale kloof blijft groot

Intussen is er één ernstige kloof, tussen hoog- en laagopgeleiden, waarvan het SCP al in 2014 constateerde dat die zich verdiept: hoogopgeleiden krijgen vooral kinderen met hoogopgeleiden, laagopgeleiden met laagopgeleiden, en zo bepaalt de plaats van je wieg voortaan je kansen. De open samenleving, met open kansen, verdwijnt.

Lager- en hoger opgeleiden komen elkaar weinig meer tegen

Zo maar een greep uit de media. Als je dan zelf “hoogopgeleid” bent en inderdaad twee kinderen hebt die keurig WO afgestudeerd zijn, komt er een moment dat je je gaat afvragen wat je zelf kunt doen om andere kinderen die door stom toeval minder fortuinlijk terecht zijn gekomen een handje te helpen. Voor mij speelt dat misschien nog sterker, omdat mijn ouders vluchtelingen en gastarbeiders waren. Als mijn vader rechten had gestudeerd zoals ik en niet een hoopgespecialiseerde

petroleumopleiding had gedaan, was ik vast niet in het Statenkwartier opgegroeid tussen allemaal Nederlanders die het wel grappig vonden om het enige buitenlands kindje in de wijde omtrek wat wegwijs te maken in Nederland.

Als gastdocent op de weekendschool heb ik bovendien al vaak meegemaakt hoe je een kind met kleine ingrepen enorm kunt helpen. Zoals Hicham die een stageplek zocht. Toen ik hem belde kwam ik op zijn voicemail uit:

“Hier Casanova baby, laat je nummer achter en ik kom je verwennen.” Leuke voicemail voor je vrienden wellicht, maar een gegarandeerde afknapper voor een aanstaande werkgever. Daar had hij nog nooit over nagedacht.

Wie de jeugd heeft heeft de toekomst

Samen met Fonda Sahla hebben we de stoute schoenen aangetrokken en zijn we met scholen gaan praten, scholen in wijken in Den Haag waar veel laagopgeleiden wonen. Fonda heeft daar als vrijwilligster een uitstekend netwerk opgebouwd. Dat verklaart ongetwijfeld voor een groot deel het enthousiaste ontvangst op die scholen. Maar blijkbaar zagen ze ook wat in onze ideeën. Begonnen we in november 2018 met de eerste gesprekken, inmiddels (januari 2019) zijn we met drie scholen concrete proefprojecten aan het uitwerken.

Met de absolute bedoeling dat bij succes de projecten zowel op die scholen zelf als op andere scholen worden uitgebouwd. Het onderliggende idee:

Zet de kennis, ervaring en het netwerk van hoogopgeleiden in om kinderen van laagopgeleide ouders dat duwtje in de rug te geven dat onze kinderen ook hebben gehad.

Geef iemand die honger heeft geen vis, geef hem een visnet en leer hem zelf vis te vangen

Het Johan de Wittlyceum

Op het Johan de Wittlyceum gaan we in september 50 kinderen uit Mavo3 helpen met het vinden van de juiste stage. En nee we gaan niet – of althans niet in de eerste plaats – ons netwerk gebruiken om een stage te bieden.

Onder dat motto gaan we met 16 tutoren de kinderen uit Mavo3 6 weken lang helpen na te denken over een geschikte stage in het licht van hun capaciteiten en wensen, maar we gaan ook het gesprek aan over banen met een redelijke toekomstkans; vervolgens gaan we ze helpen zich bewust te worden van het enorme netwerk dat ze al hebben en hoe ze dat netwerk beter kunnen inzetten bij het vinden van een goede stageplek om ze tenslotte ook wat sollicitatiekennis bij te brengen. Het belang van een stage is enorm: Veel kinderen blijken hun eerste baan te vinden bij een organisatie waar ze ook stage hebben gelopen.

Op dit moment zijn onderwijzers zo overwerkt dat ze aan goede begeleiding van kinderen bij het vinden van een stage niet toekomen. Gevolg: veel kinderen geven een stageplek in het bedrijf van een familielid op en laten die oom of tante aftekenen voor hun aanwezigheid terwijl ze er niet verschijnen. Omdat de meeste hoogopgeleiden uitstekend weten hoe je moet

nadenken over een toekomstige baan en hoe je een netwerk kunt inzetten om een baan of een stage te vinden, zoeken we de tutores onder vrijwilligers zoals...inderdaad alumni van het Haganum. We zijn druk bezig tutores te werven, een handleiding te maken voor de aanstaande tutores en een procesje in te richten voor praktische zaken van het aanvragen van een VOG tot het inrichten van intervisiegroepjes. Er komt een voorlichtingsbijeenkomst voor belangstellenden op het Johan de Witt en begin september 2019 gaan we van start met het project. Er hebben zich al een aantal tutores aangemeld, maar we zoeken er nog een paar...

't Galjoen

Op de basisschool 't Galjoen willen ze kinderen buiten het normale curriculum ook een breder perspectief bieden op de wereld. Tijdens de gewone lessen moet zoveel aandacht aan Nederlandse taal en rekenen worden besteed dat de leraren aan andere vakken nauwelijks

toekomen. Daartoe zoeken ze gastdocenten die een keer komen vertellen over hun vak of hun beroep. Dat kan bijvoorbeeld een rechter zijn of een (oud-) docent Frans of Scheikunde, maar ook een verhalenverteller of gemeenteraadslid, een advocaat of een decorbouwer, dokters of piloten, journalisten....

Daarbij hopen we dat leerlingen en gastdocent zo enthousiast raken dat er groepjes gevormd kunnen worden die gedurende langere tijd iedere week een extra les krijgen van dezelfde gastdocent, bijvoorbeeld in Frans of Economie, astronomie of natuurkunde, biologie of ...

Van Ostadeschool

Op de van Ostadeschool willen ze de kinderen van de groepen 6 tot en met 8 extra huiswerkbegeleiding geven. Edoch er is niet voldoende geld om voor alle kinderen onderwijzers te betalen. We zoeken 8 vrijwilligers die samen met professionals eenmaal per week op dinsdag van 15.15 tot 16.30 of op woensdag van 12.30 tot 13.30 huiswerkbegeleiding willen geven. Met 8 vrijwilligers kunnen we het zo inrichten dat vrijwilligers niet iedere week hoeven te verschijnen. Alle vrijwilligers krijgen handvatten van vakdocenten over lesmethodes anno 2019. We starten in het nieuwe schooljaar 2019 – 2020.

Organisatie

Het wordt een vliegende start met in de proef-fase zo min mogelijk organisatie. Fonda en ik zelf gaan als vrijwilligers vooral zorgen voor het werven van tutores en het contact met de ouders. De scholen zorgen voor het inpassen in het lesprogramma en de VOG's.

Samen zullen we zorgen dat tutores voldoende handvatten en begeleiding krijgen, wellicht ook een vorm van intervisie.

Omdat we in de proeffase geen geld nodig hebben, zijn voorlopig we ook niet van plan een stichting op te richten.

Conclusie

Mocht u geïnteresseerd zijn om mee te doen in een van de hierboven beschreven projecten of in een toekomstig project aarzel dan niet, maar mail daniella@gidaly.nl

Fonda Sahla

Mortui

In de rubriek Mortui worden de namen opgenomen van oud-leerlingen en -docenten, c.q. medewerkers van het Gymnasium Haganum die ons ontvielen. Wij stellen het op prijs wanneer nabestaanden, vrienden en/of bekenden ons op de hoogte stellen. Dat kan door middel van een overlijdensbericht, een brief of e-mailbericht aan de ledenadministratie: abactis@socialiter.nl.

Mortui - doorgekregen na het verschijnen van Socialiter nummer 32 (april 2018)

T.A. Veenis	(Thessa)	e.e. 1988	09 april 2018
J.A. van der Hart-van der Hoek	(Jopie)	e.e. 1953	14 december 2017
A.E. Pannenburg	(Eduard)	e.e. 1939	11 november 2016
G. Ponder	(Giddy)	e.e. 1947	november 2017
A.S.C. Bakker-Bom	(Ank)	e.e. 1949	05 september 2015
M. Schaap	(Menachem)	e.e. 1967	2015
H.H. Poortman	(Huib)	oud-leraar	10 juni 2018

Socialiter

Vivat, Vivat, Societas

L. Spanjaard, 1912

1. So - cia - li - ter con - cor - di - a nos ha - bet et ha - be - bit Do -
2. Po - ë - tae su - mus, mu - si - ci, ri - di - cu - li, auc - to - res Et
3. Pe - ri - tus prae - ses, ad - mi - nis - trant, scri - ba stu - di - o - sus E -
4. Spe - ra - mus nos fe - li - ci - ter con - sta - re so - cie - ta - tem Per

1. nec cru - de - lis mors om - nes a - mi - cos nos de - le - bit Dum
2. ca - ni - mus ex a - ni - mo pu - el - las et a - mo - res Sed
3. gre - gi - ë, cum temp - tet ra - ro a - li - quis bel - lo - sus So -
4. sem - per om - nia tem - po - ra ad mun - di vas - ti - ta - tem Et

1. um - brae va - nae e - ri - mus in Tar - ta - ro in - a - nil!
2. ta - men su - mus ju - ve - nes non ru - des at ur - ba - nil!
3. cia - li - tem ut per - tur - bet: sunt co - na - tus va - nil!
4. si - mus sem - per hi - la - res et a - la - cres et sa - nil!

Vi - vat, Vi - vat, So - cie - tas Gym - na - si - i Ha - ga - nil!

Colofon

Bestuur

Conny Elderhorst (e.e. 1975)

Praeses

Marion Drielsma (e.e. 1973)

Vice-praeses

Jacqueline van Olst-Walsmit (e.e. 1984)

Ab-actis

Alied de Cock (e.e. 1973)

Quaestor

Bhupinder Singh (e.e. 2013)

Lid

Mariëlle Zuidema-Basart (e.e. 1998)

Lid

Kees van der Vlis (e.e. 1980)

Lid

Hanneke ten Hove-Lugtenberg

Rector Gymnasium Haganum

Jongerenbestuur

Bhupinder Singh (e.e. 2013)

Reindert Engwerda (e.e. 2013)

Tim Moolhuijsen (e.e. 2013)

Redactie

Conny Elderhorst (e.e. 1975)

Marion Drielsma (e.e. 1973)

Kees van der Vlis (e.e. 1980)

Lidmaatschap

Opgeven via abactis@socialiter.nl

Contributie: € 15,- per jaar

IBAN: NL32 INGB 0006 8921 67

BIC: INGBNL2A

U kunt Socialiter machtigen om jaarlijks het lidmaatschap automatisch te laten incasseren. Neem voor vragen contact op met de ledenadministratie.

Ledenadministratie

Jacqueline van Olst-Walsmit (e.e. 1984)

E-mailadres: abactis@socialiter.nl

Help Socialiter het ledenbestand up-to-date te houden door aanpassingen in contactgegevens zo spoedig mogelijk door te geven. Dit kan via de eerder genoemde e-mailadressen.

Digitaal

Webmaster: Kees van der Vlis

E-mailadres: webmaster@socialiter.nl

Website: www.socialiter.nl

Fotohoek: <https://socialiter.piwigo.com>

Facebook: <https://www.fb.com/socialiter/>

Socialiter is ook te vinden op LinkedIn.

Oplage: 650 exemplaren

Omslagfoto: De hal

Lay-out

Dona Söhngen (e.e. 1965)

